

Sygn. akt **XXVII Ca 1700/17**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Piotr Wojtysiak
Sędziowie:	SO Ewa Kiper (spr.) SR del. Renata Drozd-Sweklej
Protokolant:	st. sekr. sąd. Anna Arczewska

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2018r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. S. i P. S.**

przeciwko (...) **S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie

z dnia 25 maja 2017 r., sygn. akt VI C 2384/15

1. oddala apelację;
2. zasądza od (...) S.A. w W. na rzecz J. S. i P. S. kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt **XXVII Ca 1700/17**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9 marca 2015 r. J. S. i P. S. wnieśli o zasądzenie od (...) S.A. w W. kwoty 19 870,72 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 9 656,07 zł od dnia 7 października 2014 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 10 214,65 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew z dnia 13 października 2015 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 25 maja 2017 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 9 656,07 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 7

października 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń faktycznych:

W dniu 28 marca 2011 r. J. T. i P. S. złożyli wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego nr. (...) do (...) Banku S.A. z siedzibą w Ł.. Przedmiotem wniosku było udzielenie kredytu w kwocie 355 000 zł, w celu zakupu lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym oraz refinansowanie nakładów na zakup. Ponadto kwota kredytu miała być powiększona o ubezpieczenie spłaty rat kredytu i ubezpieczenie niskiego wkładu. Waluta kredytu było euro. Wypłata kredytu była w złotych polskich. Z pośród dwóch sposobów spłaty rat kredytów waloryzowanych: pierwszy - spłata rat w złotych polskich po ich uprzednim przeliczeniu wg. kursu sprzedaży danej waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A., drugi – spłata rat bezpośrednio w walucie kredytu, J. T. i P. S. wybrali (zaznaczyli) pierwszy sposób, tj. spłatę rat w złotych polskich po ich uprzednim przeliczeniu wg. kursu sprzedaży danej waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. Okres spłaty miał wynosić 360 m-cy a spłata miała być dokonywana w równych ratach kapitałowo – odsetkowych. Jako zabezpieczenie kredytu zaproponowano ustanowienie hipoteki na nieruchomości, przelew praw z ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych i ubezpieczenie spłaty raty kredytu, a zabezpieczeniem przejściowym miało być ubezpieczenie pomostowe. Wnioskodawcy wyrazili zgodę na udostępnienie przez (...) Bank S.A. ich danych osobowych w celu wykonania Generalnej Umowy Ubezpieczenia Niskiego Wkładu w kredytach i pożyczkach hipotecznych zawartej z (...) S.A. (...) Bank S.A.

W dniu 8 kwietnia 2011 r. wydana została decyzja kredytowa (...) dot. wniosku kredytowego (...). Jako prawne zabezpieczenie kredytu wskazano hipotekę na nieruchomości na kwotę 547 949,34 zł oraz ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu.

W dniu 17 maja 2011 r. w W. została zawarta umowa numer (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem euro pomiędzy (...) S.A. w W. a J. T. i P. S.. Kredyt został zawarty w celu finansowania zakupu na rynku wtórnym prawa własności do lokalu mieszkalnego w W., finansowanie opłat około kredytowych, oraz refinansowanie nakładów poniesionych w związku z nabyciem przedmiotowej nieruchomości. Kwota kredytu wynosiła 365 299,56 zł. Walutą waloryzacji kredytu było euro. Zgodnie z § 1 ust. 3A, kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 13 maja 2011 r. według kursu waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosiła 95 578,12 euro. Podana wysokość kwoty kredytu w walucie waloryzacyjnej miała charakter informacyjny i nie stanowiła zobowiązania Banku do uruchomienia kredytu w wysokości stanowiącej jej równowartość w złotych. Wartość kredytu wyrażona w walucie waloryzacji w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od podanej w niniejszej punkcie. Okres kredytowania wynosił 360 miesięcy. W § 3 zostały zawarte postanowienia dotyczące prawnych zabezpieczeń kredytu. W § 3 ust. 3 umowy zostało wskazane ubezpieczenie niskiego wkładu kredytu na 36-miesięczny okres ubezpieczenia. Jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiła wypłata kredytu nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia ochrona ubezpieczeniowa podlega przedłużeniu na kolejny 36 miesięczny okres, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 180 miesięcy. Kredytobiorca upoważniał Bank do pobrania kosztów związanych z podwyższonym ryzykiem spłaty kredytu w wysokości 4,5% kwoty kredytu objętej ubezpieczeniem tj. 5 255,98 zł, w tym także w przypadku przedłużenia ochrony ubezpieczeniowej, z rachunku wskazanego w § 6 ust. 2 bez odrębnej dyspozycji. Kwota kredytu objęta ubezpieczeniem niskiego wkładu na dzień podjęcia decyzji kredytowej wynosi 116 799,56 zł. Zgodnie z § 10 ust. 4 umowy, raty kapitałowo-odsetkowe spłacane miały być w złotych po ich uprzednim przeliczeniu wg. kursu sprzedaży euro, z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. Na mocy § 25 postanowienia, integralną część umowy stanowi „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...)”.

Stosownie do § 26 ust. 4 powyższego regulaminu, w przypadku gdy kredytobiorca/docelowy kredytobiorca nie posiada wymaganego wkładu własnego, niezbędnym warunkiem udzielenia kredytu jest ustanowienie dodatkowego zabezpieczenia podwyższonego ryzyka spłaty części kredytu w związku z niedostatecznym go zabezpieczeniem, np.

w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu lub innego zabezpieczenia zaakceptowanego przez (...) S.A.. Zgodnie zaś z § 26 ust. 5 pkt 1 regulaminu, w przypadku wybrania przez kredytobiorcę/docelowego kredytobiorcę zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia NWW, ubezpieczonym i ubezpieczającym z tytułu ubezpieczenia NWW jest (...) S.A.. Składka z tytułu ubezpieczenia z tytułu niskiego wkładu własnego obciąża (...) S.A.. Sumę ubezpieczenia NWW stanowi kwota odpowiadająca niskiemu wkładowi własnemu powiększona o wymagalne i niespłacone odsetki umowne, odsetki od zadłużenia przedterminowanego, koszty wysłanych upomnień i wypowiedzenia umowy (§ 26 ust. 5 pkt 2). Okres ubezpieczenia NWW rozpoczyna się z pierwszym dniem miesiąca następującego po miesiącu, w którym wypłata kredytu i kończy się: a) z upływem łącznego okresu ubezpieczenia wskazanego w umowie kredytu lub b) w dniu całkowitej spłaty zadłużenia objętego ubezpieczeniem NWW lub c) w dniu wypłaty odszkodowania w zależności od tego, które zdarzenie nastąpi pierwsze (§ 26 ust. 5 pkt 3). Z kolei na podstawie § 26 ust. 5 pkt 4 tego Regulaminu – Kredytobiorca jest zobowiązany do poniesienia kosztu podwyższonego ryzyka spłaty części kredytu, związanego z niedostatecznym jej zabezpieczeniem. Punkt 9 § 26 ust. 5 stanowi, że jeżeli w podstawowym okresie ubezpieczenia, zadłużenie z tytułu części kredytu objętego ubezpieczeniem NWW nie zostało spłacone, ochrona ubezpieczeniowa, podlega kontynuacji na kolejny podstawowy okres ubezpieczenia. W przypadku kontynuacji ochrony ubezpieczeniowej podstawę wyliczenia kosztu ryzyka NWW stanowi kwota wyrażona w złotych polskich przeliczona wg kursu sprzedaży danej waluty, określonego w tabeli kursowej (...) Banku na ostatni dzień okresu ubezpieczenia. Zgodnie z § 26 ust. 5 pkt 10 w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego i wypłaty z tego tytułu (...) S.A. odszkodowania, roszczenie (...) S.A. przysługujące wobec kredytobiorcy z tytułu umowy kredytu przechodzi z mocy prawa na Towarzystwo Ubezpieczeniowe, które wypłaciło odszkodowanie do wysokości wypłaconego odszkodowania. Kwota odszkodowania objęta regresem nie może przekroczyć sumy ubezpieczenia. Zgodnie z § 35 ust. 1, w przypadku kredytów waloryzowanych kursem walut wymienialnych, kredytobiorca może złożyć pisemny wniosek o wypłatę kredytu w walucie waloryzacji kredytu (wypłata w walucie). Wypłata kredytu w walucie oznacza, że kredyt udzielany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę walutę waloryzacji zgodnie z zasadami zawartymi w §1 ust. 9 regulaminu oraz umowie kredytu (§ 35 ust. 2 pkt 1).

W dniu 4 czerwca 2011 r. J. T. i P. S. zawarli związek małżeński.

W dniu 19 lipca 2011 r. J. S. i P. S. złożyli wniosek do (...) S.A. o zmianę waluty spłaty kredytu hipotecznego w ramach (...), ze złotych polskich na euro.

W dniu 3 sierpnia 2011 r. został zawarty aneks nr (...) do umowy z dnia 17 maja 2011 r. numer (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem euro pomiędzy (...) S.A. w W. a J. S. i P. S.. Na jego podstawie doszło do zmiany waluty spłaty kredytu hipotecznego w taki sposób, że w całym okresie kredytowania począwszy od dnia wejścia w życie aneksu spłata rat miała odbywać się bezpośrednio w walucie waloryzacji kredytu, tj. w euro bez przeliczania wysokości rat na złote. W zakresie nieuregulowanym w aneksie i umowie zastosowanie miały postanowienia Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...). Kredytobiorcy oświadczyli, że ww. dokumenty zostały im doręczone.

J. S. i P. S. chcieli uzyskać kredyt w euro. Byli świadomi, że będą spłacać go po kursie banku a nie kursie NBP. Wiedzieli o istnieniu ryzyka kursowego. W momencie umowy nie znali kursu ustalonego przez bank, jednakże wiedzieli że jest on dostępny na stronie banku. Już na etapie składania wniosku o udzielenie kredytu, byli poinformowani przez pracownika banku o spreadach walutowych i o mechanizmie spłaty. Mechanizm działania spreadów był dla nich jasny i rozumiały. Wiedzieli, że kurs będzie się odnosił do kursu walut ustalonych przez bank a nie przez NBP. Zdecydowali się na kredyt walutowy, albowiem w ten sposób mieli większą zdolność kredytową, nadto był on dla nich korzystniejszy, choć wiedzieli, że muszą się liczyć z ryzykiem kursowym. Poinformowano ich, że tabela kursowa jest dostępna na stronie banku i według tej tabeli będzie przeliczany kredyt. W momencie zawierania kredytu mieli około 50 000 zł wkładu własnego. Pracownik banku przekonał ich jednak, że lepiej skredytować całą nieruchomość, nie wnosząc całej kwoty wkładu własnego, którą to będą mogli wykorzystać w innym celu. Poinformował ich również, że przystąpienie do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego zapewni im otrzymanie kredytu. Wiedzieli, aby dostać kredyt, to muszą do tego ubezpieczenia przystąpić, muszą się na nie zgodzić. Kredytobiorcy nie znali warunków ubezpieczenia, nie wiedzieli kto jest ubezpieczycielem, nie wiedzieli kiedy ubezpieczyciel jest zobowiązany do wypłaty

środków z polisy, nie wiedzieli kto może uzyskać środki od ubezpieczyciela. Poinformowano ich, że po uiszczeniu pierwszej składki, po 3 latach będą mogli zrezygnować z ubezpieczenia NWW. Na etapie zawierania umowy nie wiedzieli jaka będzie wysokość brakującego wkładu własnego, albowiem nie byli w stanie wyliczyć go samodzielnie. Nie wiedzieli jakie są warunki wypłaty środków z polisy. Nie wiedzieli jaki jest łączny koszt ubezpieczenia, bo co trzy lata jest on wyliczany jako procenty od pozostałej wartości kapitału. O tym, że umowa ubezpieczenia ma charakter grupowy dowiedzieli się dopiero w 2014 r. Przy składaniu wniosku nie zapoznawali się z regulaminem a jedynie przeczytali go na stronie internetowej banku przed podpisaniem umowy. Przy zawieraniu umowy regulamin nie był z nimi omawiany. Dostali informację, że umowa jest standardowa i nie podlega żadnym negocjacji. Obydwoje mieli zaufanie do (...) S.A. i oferowanych przez niego usług.

Z tytułu składki ubezpieczenia umowy niskiego wkładu własnego (...) S.A. pobrał następujące kwoty: w dniu 2 czerwca 2014 r. – 5.255,98 zł, w dniu 31 lipca 2014 r. – 4.400,09 zł.

Pismem datowanym na dzień 24 września 2014 r. pełnomocnik J. S. i P. S. wezwał (...) S.A. w W. do zapłaty na rzecz mocodawców kwoty 9 656,07 zł wraz z odsetkami od dnia wezwania do zapłaty w terminie 7 dni od otrzymania wezwania z tytułu nienależnie pobranych kwoty na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego. Wezwanie to doręczono w dniu 29 września 2014 r.

W Rejestrze klauzul niedozwolonych, prowadzonym przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod pozycją nr 6068, wpisana została klauzula o następującej treści: „Jeżeli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata Kredytu. Kredytobiorca upoważnia (...) S.A. do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym Kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie, tj. [...] oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w par. 6 bez odrębnej dyspozycji” - na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 sierpnia 2012 r.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie o przepisy art. 22¹ k.c., art. 385¹ k.c., art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c., art. 69-70 ustawy – Prawo Bankowe oraz powiązane z nimi stanowisko judykatury, w szczególności wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie z dnia 24 sierpnia 2012 r. sygn. akt XVII AmC 2600/11

Incydentalna kontrola spornego postanowienia § 3 ust. 3 umowy, przeprowadzona przez Sąd pierwszej instancji, doprowadziła do konkluzji, że zapis ten stanowi niedozwoloną klauzulę umowną, przy jednoczesnym podzieleniu argumentacji Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie sygn. akt XVII AmC 2600/11. Na podstawie przedmiotowej klauzuli kredytobiorca ponosi bowiem koszty umowy ubezpieczenia zawieranej przez Bank, który działa na swoją rzecz, w sytuacji, gdy konsument nie jest stroną tej umowy, ani też nie jest uposażonym do otrzymania świadczenia w przypadku zaistnienia zdarzenia uprawniającego do wypłaty świadczenia. W ten sposób na konsumentów nałożony został obowiązek ponoszenia kosztów umowy ubezpieczenia w sytuacji, gdy nie są oni ani stroną umowy ani uposażonym z umowy. Doszło więc do sytuacji, w której kredytobiorca nie dość, że ponosi koszty umowy, której nie jest stroną, to jeszcze nie odnosi żadnych korzyści z tej umowy, która zabezpiecza wyłącznie Bank, a jednocześnie ponosi on odpowiedzialność regresową z tego tytułu.

Ponadto, przedmiotowe postanowienie nie daje konsumentom jakichkolwiek uprawnień w zakresie oceny zasadności kontynuowania umowy ubezpieczenia po upływie 36 miesięcy okresu kredytowania. Nadto we wzorcu umownym brak jest jakiegokolwiek zapisu wskazującego, na jaki okres umowa ubezpieczenia niskiego wkładu – po upływie okresu 36 miesięcy – zostanie automatycznie przedłużona.

Sąd Rejonowy wskazał również, że podstawowym zabezpieczeniem banku z tytułu udzielenia kredytu jest hipoteka ustanowiona na nieruchomości, ubezpieczenie niskiego wkładu jest natomiast dodatkowym zabezpieczeniem banku z

tytułu ryzyka niespłacenia przez kredytobiorcę kwoty stanowiącej różnicę pomiędzy wartością nieruchomości w chwili kredytowania, a wymaganym przez bank w tej dacie wkładem własnym. Prowadzi to do sytuacji, w której ryzyko banku z tytułu zawartej umowy jest podwójnie zabezpieczone. W ten sposób dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów poprzez obciążenie ich nieuzasadnionymi kosztami związanymi z kontynuacją ubezpieczenia.

Sąd pierwszej instancji wskazał także, że pozwany w żaden sposób nie wykazał, iż prowadzone były jakiegokolwiek negocjacje bądź też że propozycje zgłoszone przez powodów zostały przez niego uwzględnione w ostatecznej treści porozumienia. Nie budziło natomiast wątpliwości, iż umowa o kredyt hipoteczny została zawarta w oparciu o wzorzec umowy stosowany przez pozwanego. Tym samym, przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Sąd Rejonowy miał na uwadze, że przy zawieraniu umowy kredytu nie zostały powodom udzielone informacje dotyczące szczegółowych warunków tego ubezpieczenia, w tym w szczególności dotyczące warunków przedłużenia przewidzianej w nim ochrony ubezpieczeniowej, ani też możliwości innego sposobu zabezpieczenia kredytu wobec braku wkładu własnego.

Odnosząc się w dalszej kolejności do treści Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych, opisanego jako załącznik do umowy, który powinien wyjaśniać potencjalnym i obecnym kredytobiorcom instytucję UNWW, Sąd Rejonowy wskazał, iż w niniejszej sprawie zostało wykazane na podstawie wiarygodnych zeznań powodów, że regulamin ten nie został z nimi omówiony przed podpisaniem umowy. Tym samym uznać należy, iż jakkolwiek niekwestionowany jest fakt złożenia rzeczonoego podpisu przez powodów pod umową kredytu, to nie świadczy on o faktycznym zapoznaniu się i zrozumieniu przez nich regulaminu przedstawionego przez pozwanego do akt niniejszego postępowania. Sąd pierwszej instancji wskazał także, iż takie sformułowanie umowy, w której w jednym z ostatnich paragrafów, zamieszcza się lakoniczne oświadczenie o zapoznaniu się przez konsumentów z wielostronicowym, obszernym dokumentem w postaci Regulaminu, mającym przecież wywoływać tak daleko idące skutki prawne, jest w ocenie Sądu Rejonowego bezprawne i takie działanie nie może znajdować ochrony prawnej.

W tych okolicznościach kredytobiorcy nie byli w stanie skontrolować prawidłowości podejmowanych przez Bank czynności związanych z zawieraniem umowy ubezpieczenia z podmiotem trzecim na dalsze okresy.

Sąd Rejonowy stwierdził również, że postanowienie zawarte w § 3 ust. 3 nie odnosiło się do świadczenia będącego świadczeniem głównym stron, a ponadto, nie zostało określone w sposób jednoznaczny świadczenie główne strony. Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego nie należało do essentialia negotii umowy kredytu a jedynie stanowiło świadczenie uboczne. Zabezpieczenie kredytu ma jedynie akcesoryjny charakter i nie jest świadczeniem niezbędnym przy ustalaniu treści umowy. Poza tym umowa kredytu w sposób całkowicie odrębny reguluje kwestię wynagrodzenia pozwanego.

Przedmiotowe postanowienie nie zawierało dostatecznie jasnych i precyzyjnych informacji, pozwalających powodom jako kredytobiorcom na uzyskanie szczegółowej wiedzy, co do tego, jak faktycznie będą kształtowały się koszty ubezpieczenia oraz jak długo będą oni zobowiązani do refundowania ich pozwanemu, jeżeli w ciągu 36 miesięcy od dnia podpisania umowy kredytowej nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem. Ze wskazanych przez pozwanego dokumentów nie wynikało przy tym, jaki był rzeczywisty zakres ochrony ubezpieczeniowej, jakie wypadki były objęte tą ochroną, ani też jakie były ewentualne wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela, nadto zarówno umowa ubezpieczenia zawarta pomiędzy pozwanym a ubezpieczycielem jak i Ogólne Warunki Ubezpieczenia nie zostały przedstawione powodom.

Sąd pierwszej instancji doszedł także do przekonania, że postanowienie zawarte w § 3 ust. 3 umowy kształtowało obowiązki powodów w sposób niezgodny z zasadą równorzędności stron i zostało wprowadzone do umowy w takich okolicznościach, że konsumenci w chwili podpisania umowy nie mieli możliwości oceny jego ekonomicznych skutków. Nie budzi wątpliwości, że na jego podstawie cały ciężar ekonomiczny zawarcia umowy ubezpieczenia spoczywał na konsumentach, choć kontrahent nie przedstawił mu ani warunków opłacanej ochrony ubezpieczeniowej, ani skutków wypłaty świadczenia

Treść tego postanowienia, nawet przy uwzględnieniu postanowień Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...), wykluczała ekwiwalentność świadczeń stron przy realizacji przyjętego zabezpieczenia. Nie można bowiem uznać za uczciwy sposób kształtowania praw i obowiązków stron umowy narzucenie kredytobiorcy obowiązku poniesienia całości kosztów zabezpieczenia wykonania przez niego umowy, w sytuacji gdy w ekonomicznym interesie obu stron jest pozyskanie i utrzymanie zabezpieczenia gwarantującego zawarcie i wykonanie umowy kredytu.

Wylimitowanie kwestionowanego postanowienia z umowy rodziło obowiązek zwrotu sum pieniężnych, uiszczonych pozwanemu na ich podstawie, jako świadczenia nienależnego.

W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy oddalił powództwo, jako bezzasadne.

W przedmiocie roszczenia odsetkowego Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 k.c. Natomiast, o kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c.

Od powyższego orzeczenia pozwany wniósł apelację zaskarżając je w zakresie pkt 1 i 3 oraz zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego wyroku, tj. pominięcie w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego wyroku:

a. części zeznań powodów, z której wynika, że powodowie:

- zapoznawali się z Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych zarówno w formie cyfrowej, „przeglądając go w Internecie” oraz w formie papierowej w placówce banku przy podpisaniu umowy o kredyt;
- mieli świadomość, że koszt ubezpieczenia był obliczony, jako określony procent od niespłaconej części kapitału kredytu, który stanowił brakujący wkład własny;
- mieli świadomość obowiązku pokrywania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, bądź do momentu upływu 180 miesięcy od podpisania umowy, bądź do spłaty brakującego wkładu własnego;
- mieli świadomość, że kwota brakującego wkładu własnego będzie uzależniona od kursu EUR i zależy od tego kursu;
- mieli świadomość, że ubezpieczenie niskiego wkładu własnego stanowi formę zabezpieczenia banku i ewentualne odszkodowanie byłoby wypłacone bankowi;

b. okoliczności, iż Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) stanowiący integralną część umowy kredytu zawierał również definicję pojęcia „zdarzenie ubezpieczeniowe”, z którego wynikało, jakie jest ryzyko ubezpieczeniowe i ustalenie w to miejsce w sposób sprzeczny z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, że umowa i regulamin nie precyzowały, jakie wypadki były objęte ochroną ubezpieczeniową;

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

a. sprzeczne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym ustalenie, że „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych” nie został z powodami omówiony przed podpisaniem umowy;

b. sprzeczne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym ustalenie, że sporne postanowienie umowne nie dawało powodom żadnych uprawnień w zakresie oceny zasadności kontynuowania umowy ubezpieczenia po upływie początkowych 36 miesięcy, bowiem brak jest w jego treści zapisu wskazującego, na jaki okres umowa ubezpieczenia zostanie przedłużona po upływie 36 miesięcy;

c. sprzeczne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym ustalenie, że sporne postanowienie nie precyzowało, jakie inne zdarzenie - poza całkowitą spłatą zadłużenia - powodować będzie zakończenie okresu;

d. poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego uznanie, że zawarcie umowy kredytu uwzględniającej fakt ubezpieczenia niskiego wkładu własnego skutkowało rażąco jednostronnością korzyści pozwanego;

3. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 247 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez pozbawienie podstaw przyjęcie, iż Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) nie został powodom doręczony w sytuacji, gdy już samo oświadczenie złożone przez powodów w § 25 ust. 1 umowy o kredyt jednoznacznie przeczy takiemu wnioskowi (nie sposób zapoznać się z dokumentem, który wcześniej nie był doręczony), a przepis art. 247 k.p.c. w zw. z przepisem art. 299 k.p.c. nie pozwalał na dokonanie przez Sąd ustaleń ponad, względnie przeciw osnowie dokumentu obejmującego czynność prawną (a więc wbrew treści dokumentu umowy o kredyt) na podstawie dowodu z przesłuchania stron, a nadto bez uwzględnienia jednoznacznych twierdzeń obojga powodów, iż z regulaminem tym zapoznawali się przed zawarciem umowy o kredyt;

4. naruszenie art. 479⁴³ k.p.c. w związku z art. 365 i 366 k.p.c. poprzez nieuzasadnione zastosowanie tego przepisu i pozbawienie podstaw przyjęcie, iż co do umowy zawartej przez powodów, zachodzą podstawy do zastosowania skutku przewidzianego w art. 479⁴³ k.p.c. poprzez odwołanie się wyłącznie do treści wpisu w Rejestrze prowadzonym przez Prezesa UOKiK, w okolicznościach, w których w odróżnieniu od kontroli abstrakcyjnej wzorca umownego dokonywanej w trybie art. 479³⁶ i n. k.p.c., do której również odnoszą się hipoteza i dyspozycja art. 479⁴³ k.p.c., postanowienia umowy (nie zaś wzorca umownego) zawartej przez oznaczonego konsumenta z przedsiębiorcą, podlegają indywidualnemu badaniu pod kątem oceny wystąpienia przesłanek z art. 385¹ k.c. z uwzględnieniem kryteriów z art. 385² k.p.c.;

5. naruszenie art. 384 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie i jednocześnie art. 384 § 4 k.c. w zw. z art. 109 prawa bankowego poprzez ich niezastosowanie, choć są to przepisy *lex specialis* wobec dyspozycji przepisu art. 384 § 1 k.c. wyrażające się w tym, iż Sąd I instancji dokonał oceny związania powoda wzorcem umownym w postaci Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) jedynie w oparciu o przepis art. 384 § 1 k.c. twierdząc, iż regulamin ten nie został powodom doręczony, a tym samym jego postanowienia są dla powoda niewiążące;

6. naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. poprzez błędną ich wykładnię i przyjęcie przez Sąd I instancji, że postanowienie § 3 ust. 3 umowy zawartej pomiędzy powodami, a pozwanym Bankiem, jako nieuzgodnione indywidualnie z powodami kształtuje prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając interes powodów jako konsumentów, co zdaniem pozwanego Banku nie zachodzi albowiem klauzula ta nie jest sprzeczna ani z dobrymi obyczajami, ani nie narusza w sposób rażący interesu powodów;

7. naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 2 prawa bankowego poprzez uznanie, iż postanowienie § 3 ust. 3 umowy kredytu łączącej strony nie dotyczy określenia głównych świadczeń stron, w sytuacji, gdy z jednej strony Sąd I instancji zauważa, iż poprzez główne świadczenie stron należy rozumieć *essentialia negotii* danego typu umowy, a jednocześnie pomija treść przepisu art. 69 ust. 2 prawa bankowego, który ustanawia takie warunki dla umowy kredytu, przewidując w punkcie 6, iż jednym z obligatoryjnych elementów umowy o kredyt jest postanowienie dotyczące sposobu zabezpieczenia spłaty, co *per se* eliminuje możliwość dokonania oceny spornego postanowienia przez przyzmat abuzywności, albowiem wzruszenie umowy kredytu w powyższym zakresie tworzy stan uzasadniający wypowiedzenie umowy kredytu przez bank na podstawie art. 75 ust. 1 prawa bankowego;

8. naruszenie art. 385¹ § 3 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie przez Sąd I instancji, że powodowie nie mieli rzeczywistego wpływu na treść postanowienia

§ 3 ust. 3 umowy kredytu, w sytuacji, gdy zabezpieczenie spłaty kredytu w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu było bezpośrednią konsekwencją świadomej decyzji powodów odnośnie kredytowania nieruchomości bez zaangażowania środków własnych w wymaganej wysokości, oraz tego że powodowie nie przedstawili bankowi żadnego innego zabezpieczenia części kredytu stanowiącej brakujący wkład własny;

9. art. 385¹ k.c. w zw. z art. 385² k.c. oraz art. 22¹ k.c. poprzez pozbawienie podstaw przyjęcie przez Sąd I instancji, że przepis art. 385¹ k.c. stanowi wyraz paternalistycznej ochrony przyznanej konsumentowi, jako stronie umowy zawartej z przedsiębiorcą, w taki sposób, że konsument nie jest obowiązany do wykazania żadnej, chociażby elementarnej staranności przy podejmowaniu decyzji o wstąpieniu w relacje kontraktowe z przedsiębiorcą;

10. art. 6 k.c. w zw. z art. art. 3 k.p.c. i w związku z art. 232 k.p.c. poprzez:

a. pozbawione podstaw przyjęcie, że powodowie udowodnili, iż postanowienie

§ 3 ust. 3 umowy rażąco narusza ich interes jako konsumentów i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami;

b. odstąpienie od rozpoznania sprawy w oparciu o okoliczności sprawy ustalone w postępowaniu przed Sądem Rejonowym i zastąpienie materiału dowodowego sprawy własnymi ocenami i wnioskowaniami Sądu, wyprowadzonymi z pominięciem większości materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, oraz poprzez przyjęcie, że w istocie nie zachodzi konieczność dowodzenia roszczenia przez powoda, wobec uznania przez Sąd roszczenia powoda za z góry udowodnione z uwagi na treść analizowanego § 3 ust. 3 umowy kredytu, nie zaś w oparciu o wszechstronne rozważenie materiału dowodowego sprawy;

11. art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. poprzez pozbawienie podstaw przyjęcie, iż pozwany bank wzbogacił się kosztem strony powodowej w stopniu odpowiadającym kosztom objęcia kredytu powoda, ubezpieczeniem brakującego (niskiego) wkładu własnego, jak zdaje się wywodzić Sąd Rejonowy - w wyniku przeniesienia na kredytobiorcę kosztów ustanowienia zabezpieczenia;

12. art. 411 pkt 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uwzględnienie powództwa w całości, podczas gdy powodowie nie złożyli zastrzeżenia zwrotu świadczenia przy uiszczeniu kosztów ubezpieczenia za okres pierwszych 36 miesięcy ubezpieczenia ani przy uiszczeniu kosztów na kolejne 36 miesięczne okresy ubezpieczenia;

13. art. 70 ust. 1 prawa bankowego w zw. z art. 93 ust. 1 prawa bankowego poprzez ich niezastosowanie w sytuacji, gdy bank udzielił powodowi kredytu hipotecznego bez wniesienia przez niego wymaganego przez bank wkładu własnego, a zabezpieczenie spłaty części kredytu hipotecznego stanowiącego tzw. niski wkład własny poprzez ubezpieczenie niskiego wkładu własnego może stanowić formę zabezpieczenia spłaty zobowiązania kredytowego.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania w obu instancjach według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podziela w całości ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy, jak również wywiedzione na ich gruncie rozważania prawne, w zakresie zaskarżenia, które przyjmuje za własne.

W ocenie Sądu Okręgowego chybiony jest podniesiony przez pozwanego zarzut naruszenia artykułu 233 k.p.c. dzielając stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 10 czerwca 1999 r. (sygn. akt II UKN 685/99), że normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy, jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga, zatem wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania

lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (vide: wyrok SN z dn. 6 listopada 1998 r., sygn. akt II CKN 4/98; wyrok SN z dn. 10 kwietnia 2000 r., sygn. akt V CKN 17/00).

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wnioskowanym przez strony, zgromadzone w toku postępowania dowody poddał wszechstronnej, wnikliwej ocenie ustalając stan faktyczny sprawy stanowiący podstawę do rozważań nad stosowaniem przepisów prawa materialnego. Ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd Rejonowy nie nosi zatem cech dowolności, a wnioski z niej płynące zostały zaprezentowane w sposób spójny, logiczny i odpowiadający zasadom doświadczenia życiowego. Tak przeprowadzona ocena dowodów, jako odpowiadająca wymogom z art. 233 § 1 k.p.c. korzysta z ochrony tym przepisem przewidzianej i zasługuje na pełną aprobatę.

Podkreślić należy, iż zasadnicze elementy stanu faktycznego sprawy były między stronami bezsporne, w szczególności dotyczące samego faktu zawarcia umowy kredytowej, jej treści, wysokości i terminów dokonywanych przez powodów wpłat i sposobów ich rozliczenia przez stronę pozwaną. W zasadniczej części nie budziły też wątpliwości okoliczności zawarcia umowy.

Spór stron dotyczył w zasadzie wyłącznie prawnej oceny stanu faktycznego. W szczególności strona pozwana twierdziła, że § 3 ust. 3 umowy nie stanowił tzw. klauzuli abuzywnej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., przy czym na uzasadnienie tego stanowiska przytaczała argumenty wskazujące na odmienną ocenę stanu faktycznego sprawy, zwłaszcza wiedzy powódki o treści tego postanowienia na wcześniejszych etapach procedury udzielenia kredytu.

Przedmiotem badania, w świetle dyspozycji art. 385¹ § 1 k.c., było to czy postanowienie § 3 ust 3 umowy, zobowiązujące powódkę do zapłaty opłat na pokrycie składki z tytułu tzw. ubezpieczenia niskiego wkładu, wiązało ją, czy też stanowiło niedozwolone postanowienie umowne, którym związana nie była.

W ocenie Sądu Okręgowego, pozwany bank zawarł umowę z powodami, jako konsumentami, a postanowienie nie dotyczyło głównych świadczeń - przez które należy rozumieć postanowienia dotyczące wypłaty kwoty kredytu oraz jego spłaty. Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego jest jednym ze sposobów zabezpieczenia spłaty kredytu, a zatem stanowi świadczenie o charakterze ubocznym. Zabezpieczenie ma jedynie akcesoryjny charakter i nie jest świadczeniem niezbędnym przy ustalaniu treści umowy.

Ponadto, zgromadzony materiał dowodowy nie mógł być podstawą ustalenia, że postanowienie umowne zawarte w § 3 ust. 3 umowy kredytowej zostało uzgodnione indywidualnie. Nie zostało przez pozwanego wykazane, by postanowienia wzorca, które zostały inkorporowane do umowy na podstawie art. 384 § 1 lub 2 k.c., były przedmiotem indywidualnych uzgodnień pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą.

Przesłanka ukształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia jego interesów z art. 385 § 1 k.c. sprowadza się do oceny treści wzorca, który w zakresie postanowienia o ubezpieczeniu niskiego wkładu określał prawa i obowiązki powodów.

W ocenie Sądu Okręgowego, uszczegółowienie regulacji dotyczącej ubezpieczenia niskiego wkładu zawarte było zarówno w umowie, jak i w załączonym regulaminie. Okolicznością, którą należało ustalić jest to, czy spełnienie obowiązku informacyjnego wobec konsumenta przesądza o braku możliwości stwierdzenia abuzywności konkretnych postanowień umownych. W orzecnictwie sądów powszechnych reprezentowany jest pogląd, że rażący brak ekwiwalentności świadczeń stron przy realizacji przyjętego zabezpieczenia może wypełniać przesłankę sprzeczności postanowienia z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesów konsumenta. Podkreśla się, iż nie jest uczciwym sposobem ukształtowania praw i obowiązków stron umowy narzucenie kredytobiorcy obowiązku poniesienia całości kosztów zabezpieczenia wykonania przez niego umowy, w sytuacji, gdy w ekonomicznym interesie obu stron jest pozyskanie i utrzymanie zabezpieczenia gwarantującego zawarcie i wykonanie umowy kredytu. Poniesienie całości

kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu przez konsumenta stawiało go w oczywiście niekorzystnej sytuacji, co mogło prowadzić do rażącego charakteru naruszenia jego interesów, jak również, co do jego sprzeczności z dobrymi obyczajami.

Podkreślić należy, iż przyznanie wyższej kwoty kredytu leżało w interesie banku, który z tego tytułu miał wyższe zyski. Świadczeniami ekwiwalentnymi wynikającymi z umowy kredytowej jest ze strony banku wypłata sumy kredytu, a ze strony kredytobiorcy zapłata wynagrodzenia, czyli prowizji i odsetek umownych od całej kwoty udzielonego kredytu, w tym również sumy ubezpieczonej. Tymczasem, zapłata za uzyskanie przez bank ubezpieczenia niskiego wkładu w żaden sposób nie obniżyła wysokości wynagrodzenia w zakresie ubezpieczonej kwoty, gwarancja spłaty kwoty kredytu objętej ubezpieczeniem nie wpłynęła na obniżenie oprocentowania czy prowizji.

Podkreślić w tym miejscu należy, iż Sąd Okręgowy, podobnie jak Sąd Rejonowy, nie kwestionuje samej dopuszczalności i skuteczności korzystania z ubezpieczenia niskiego wkładu, jako formy zabezpieczenia spełnienia części świadczenia z umowy kredytu, ale uznaje za abuzywne, co do treści, te postanowienia umowy, według których koszt zabezpieczenia ponosi w całości konsument nie mogąc prowadzić negocjacji co do zakresu rozłożenia kosztów zabezpieczenia z bankiem. W ocenie Sądu Okręgowego o ekwiwalentność świadczenia przy korzystaniu z tego rodzaju zabezpieczenia można byłoby mówić tylko wówczas, gdyby poniesienie kosztów ubezpieczenia skutkowało dla kredytobiorcy uzyskaniem niższego oprocentowania kredytu, co najmniej w zakresie zabezpieczonej części lub, gdyby w kosztach uzyskania zabezpieczenia partycypowałby również Bank, albo gdyby opłacone przez kredytobiorcę zabezpieczenie zmniejszyło zakres lub ciężar ustanowienia innych zabezpieczeń.

Ponadto należy mieć na uwadze, że ubezpieczenie niskiego wkładu jest formą zabezpieczenia, którego koszt klient poniósł bezzwrotnie. Z zapłatą całej ceny za ubezpieczenie nie wiąże się ustanowienie zabezpieczenia, którego realizacja doprowadzi do zwolnienia kredytobiorcy z długu. W przypadku zabezpieczenia rzeczowego (hipoteki) zaspokojenie z przedmiotu zabezpieczenia skutkuje jednocześnie wygaśnięciem zobowiązania dłużnika. Natomiast przy realizacji ubezpieczenia niskiego wkładu kredytobiorca nie zwalnia się z długu, ulega zmianie tylko jego wierzyciel. Dlatego regułą ponoszenia kosztów ustanowienia zabezpieczenia rzeczowego przez dającego zabezpieczenia nie można przenosić na reguły ponoszenia kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu, z realizacji, którego dłużnik nie uzyskuje żadnych ekonomicznych korzyści.

Dodatkowo należy zauważyć, że ustanowienie omawianego zabezpieczenia w żaden sposób nie obniżyło wymogów, co do form i treści innych zabezpieczeń przedstawionych przez kredytobiorcę. W szczególności, suma hipoteki ustanowionej na nieruchomości nie została obniżona o wartość kwoty, której zwrot został zagwarantowany ubezpieczeniem niskiego wkładu.

Tym samym, Sąd Okręgowy przychylił się do stanowiska Sądu Rejonowego uwzględniającego powództwo w zakresie składek ubezpieczenia niskiego wkładu, wobec stwierdzenia abuzywności postanowienia § 3 ust. 1 umowy kredytowej i konsekwencji uznania spełnionego przez powodów świadczenia za nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., które zgodnie z art. 405 k.c. podlegało zwrotowi.

Stwierdzając zatem prawidłowość rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji oraz bezzasadność apelacji, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy określoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Koszty te obejmowały wyłącznie wynagrodzenie pełnomocnika powódki w wysokości wynikającej z § 2 pkt 4 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu obowiązującym w chwili wniesienia apelacji (1 800 zł x 50% = 900 zł).